

→ Zoveel mogelijk vrijheid van leven

Nieuwe wetten versterken rechtspositie van cliënten

Met ingang van 1 januari 2020 treden de Wet zorg en dwang (Wzd) en de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) in werking. Samen vervangen deze twee wetten de huidige Wet bijzondere opnemingen psychiatrische ziekenhuizen (Bopz). Inge Koopmans, voorzitter van het College Geneesheer-directeuren van Koraal: "De nieuwe wetten zijn bedoeld om de rechtspositie van cliënten te versterken. Zorgverleners passen geen vrijheidsbeperkingen toe, tenzij het écht niet anders kan en bovendien onder een aantal voorwaarden."

→ Inge Koopmans (links) en Tonny van der Velden

De Wet zorg en dwang is ingericht voor cliënten met een verstandelijke beperking en psychogeriatrische cliënten (vooral dementie), de Wvggz is bedoeld voor GGZ-cliënten. "De Bopz is een opnamewet, de Wzd en Wvggz zijn behandelwetten", licht Inge Koopmans toe. "Dat betekent dat je in de oude situatie alleen maar dwang (zorg onder verzet)

kunt toepassen als iemand gedwongen is opgenomen. De nieuwe wetten volgen de cliënt en zijn dus niet afhankelijk van de locatie waar iemand zich bevindt. Met ingang van 1 januari kan er ook thuis, op school, in een instelling of ambulantly gedwongen zorg worden opgelegd. Dat kon niet onder de Bopz. Het gebeurde wel, maar het was niet geregeld."

De invoering van de nieuwe wetten heeft grote impact op de organisatie van Koraal. Begin 2019 startte een speciaal daartoe ingestelde projectgroep met het in kaart brengen van de veranderingen en de implicaties. Acht werkgroepen hebben thema's uitgewerkt en er is een scholing ontwikkeld waarin de veranderingen aan de orde komen.

Tonny van der Velden, projectleider implementatie Wzd en Wvvgz: "Dit gaat iedereen aan die betrokken is bij zorg- en hulpverlening richting cliënten. Dat is bijna iedereen binnen Koraal, zo'n 3.000 medewerkers. In de eerste week van november zijn we begonnen met de scholing van de eerste groepen. Dat duurt tot het einde van het eerste kwartaal van 2020. We moeten enorm veel organiseren om te kunnen doen wat de wet van ons vraagt, terwijl er vanuit de wetgever nog veel onduidelijk is."

Meer behandelmogelijkheden

Vanaf 1 januari ontstaan er dus veel meer behandelmogelijkheden voor cliënten die dreigen ernstig nadeel op te lopen. Inge Koopmans geeft een paar voorbeelden: "Bij een jongere met ernstige gedragsproblemen die heel vaak wegloupt van school, mag je voortaan de deur van de klas op slot doen.

Een kind met een woede-uitbarsting kun je even bij de arm vastpakken. Je mag bij iemand thuis het gas afsluiten als het gevaar bestaat dat iemand dat vergeet na het koken. Dit soort voorbeelden vallen onder de reikwijdte van de wet."

Cliënten in zoveel mogelijk vrijheid laten leven, dat is het uitgangspunt. "De vrijheid van de mens is immers een grondrecht", zegt Koopmans. Geen vrijheidsbeperking tenzij het echt niet anders kan. "Koraal zit al heel lang op die lijn. De hoop van de wetgever is dat we in de zorg nog beter gaan nadenken over alternatieven voor vrijheidsbeperkingen. Je kunt bijvoorbeeld iemand met woede-uitbarstingen vastpakken, maar je kunt ook tegen de persoon zeggen: ga even wandelen buiten en vervolgens analyseer je waarom het tot woede-uitbarstingen komt, zodat je deze uiteindelijk kunt voorkomen."

Uitdaging

Door de nieuwe wetten wordt het zelfbeschikkingsrecht van cliënten groter. "En dat sluit naadloos aan op de visie van Koraal", zegt Tonny van der Velden. "Maar het zal vanaf 1 januari zeker wennen zijn aan de nieuwe situatie. Het wordt een uitdaging. Nieuwe terminologieën, meer administratie, een volledig nieuw digitaal registratiesysteem, dat zal zeker meer tijd vragen van de medewerkers. We proberen de implementatie zo te organiseren dat ze niet ten koste gaat van de zorg. Uiteindelijk komt het allemaal wel goed." ■

Inge Koopmans en Tonny van der Velden: "Geen vrijheidsbeperking tenzij het echt niet anders kan. Koraal zit al heel lang op die lijn."